

TREŚĆ

Od Wydawcy (<i>Elżbieta Stefańczyk</i>)	425
Od Redakcji (<i>Elżbieta Barbara Zyberty</i>)	427
A r t y k u ł y	
EWA GŁOWACKA: Społeczne korzyści z funkcjonowania bibliotek. Obszary, metody analizy i oceny.	431
BAIBA SPORĀNE: Digital cultural heritage and memory institutions within the structure of national identity: philosophical discourse.	440
ŁUKASZ OPALIŃSKI: „Annual aging factor” jako narzędzie analiz starzenia się piśmiennictwa	466
Z w a r s z t a t ó w b a d a w c z y c h	
MAGDALENA PRZYBYSZ-STAWSKA: Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi. Wybrane zagadnienia.	485
S p r a w o z d a n i a	
„Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja?” – IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa (Białystok, 12-14 czerwca 2013 r.) (<i>Halina Brzezińska-Stec, Hanna Kościuch</i>).	495
Zasady redagowania i wydawania czasopism naukowych. Seminarium dla wydawców i redaktorów czasopism (biuletynów) naukowych. (Warszawa, 16 lipca 2013 r.) (<i>Bogumiła Warząchowska</i>).	499
„Przyszłe biblioteki: nieograniczone możliwości” – Światowy Kongres Bibliotek i Informacji oraz 79. Konferencja Generalna IFLA (Singapur, 17-23 sierpnia 2013 r.) (<i>Elżbieta Barbara Zyberty</i>)	502
„Czas przemian – czas wyzwań. Rola bibliotek i ośrodków informacji w procesie kształtowania kompetencji współczesnego człowieka”. Ogólnopolska Konferencja Naukowa (Warszawa, 10-11 października 2013 r.) (<i>Justyna Jasiewicz, Małgorzata Kisilowska</i>)	510
R e c e n z j e i p r z e g l ą d y p i ś m i e n n i c t w a	
Hanna Batorowska: <i>Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dojrzałości informacyjnej</i> . Warszawa 2013 (<i>Jacek Wojciechowski</i>)	515

Janina Kosman: <i>Z dziejów bibliotek w pruskiej prowincji Pomorze w XIX i początkach XX wieku</i> . Szczecin 2013 (Zdzisław Gębołyś)	518
<i>Biblioteki. Tożsamość. Kultura. Praca zbiorowa</i> . Pod red. Iwony H. Pugacewicz, Elżbiety Barbary Zybert. Warszawa 2013 (Adrian Uljasz)	522
Emilia Ohar: <i>Dytáča knyga w ukraïns'komu sociumi (dosvið perehidnoï doby)</i> . Monografijá. L'viv 2012 (Bogumiła Staniów)	524
Przegląd piśmiennictwa krajowego (Barbara Koryś)	527
Z lektur zagranicznych (Jacek Wojciechowski)	531
Z życia SBP	543
Wskazówki dla autorów	550

TABLE OF CONTENTS

Publisher's Note (<i>Elżbieta Stefańczyk</i>)	425
Editorial (<i>Elżbieta Barbara Zyberty</i>)	427
Articles	
EWA GŁOWACKA: <i>Social benefits of library performance. Approaches and methods of analysis and evaluation</i>	431
BAIBA SPORĀNE: <i>Digital cultural heritage and memory institutions in structure of national identity: philosophical discourse</i>	440
ŁUKASZ OPALIŃSKI: „Annual aging factor” as a tool in literature obsolescence analysis	466
Research reports	
MAGDALENA PRZYBYSZ-STAWSKA: The Library of Łódź Theological College: selected issues	485
Reports	
„The librarian as an open profession – deregulation or degradation?” Fourth National Scientific Conference (Białystok, June 12-14, 2013) (<i>Halina Brzezińska-Stec, Hanna Kościuch</i>).	495
Principles of editing and publishing scientific journals. A seminar for publishers and scientific journal editors (Warszawa, July 16, 2013) (<i>Bogumiła Warząchowska</i>).	499
„Future libraries: infinite possibilities”. IFLA World Library and Information Congress and 79th IFLA General Conference and Assembly (Singapore, August 17-23, 2013) (<i>Elżbieta Barbara Zyberty</i>)	502
„Time for change – time for challenge. The role of libraries and information centers in the process of shaping skills of the contemporary man”. National Scientific Conference (Warszawa, October 10-11, 2013) (<i>Justyna Jasiewicz, Małgorzata Kisilowska</i>)	510
Reviews and literature surveys	
Hanna Batorowska: <i>Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dojrzałości informacyjnej (From information literacy to information culture. Pondering information maturity)</i> . Warszawa 2013 (<i>Jacek Wojciechowski</i>).	515

Janina Kosman: <i>Z dziejów bibliotek w pruskiej prowincji Pomorze w XIX i początkach XX wieku. (The history of libraries in Prussian Pomerania region in the 19th century and early years of the 20th century). Szczecin 2013 (Zdzisław Gębołyś).</i>	518
<i>Biblioteki. Tożsamość. Kultura. Praca zbiorowa. (Libraries. Identity. Culture. A collection of essays).</i> Ed. Iwona H. Pugacewicz, Elżbieta Barbara Zybert. Warszawa 2013 (Adrian Uljasz)	522
Emilia Ohar: <i>Dytáča knyha w ukraïns'komu sociumi (dosvid perechidnoi doby). Monografijã. L'viv 2012 (Bogumiła Staniów)</i>	524
Polish literature survey (Barbara Koryś)	527
Foreign publications (Jacek Wojciechowski)	531
News from SBP (Polish Librarians Association)	543
Guidelines for Authors	553

**„BIBLIOTEKARZ UWOLNIONY –
DEREGULACJA CZY DEGRADACJA?”**

IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa
(Białystok, 12-14 czerwca 2013 r.)

Od 2007 r. Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku organizuje cykliczne konferencje naukowe dotyczące najistotniejszych, najbardziej aktualnych problemów polskiego bibliotekarstwa. Takim wydarzeniem o zasięgu ogólnopolskim stała się również IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja?”, która odbyła się w dniach 12-14 czerwca 2013 r. w Białymstoku.

Tegoroczne spotkanie przypadło na szczególny dla polskich bibliotek naukowych okres – intensywnych prac rządu nad projektem deregulacji 49 zawodów, w tym perspektyw „uwolnienia” dostępu do zawodu bibliotekarza, które wywoływały skrajne emocje w środowisku, szczególnie wśród bibliotekarzy oraz pracowników dokumentacji i informacji zatrudnionych w bibliotekach naukowych. Powodowani troską o zachowanie odpowiednich standardów jakości w bibliotekach zorganizowaliśmy IV Ogólnopolską Konferencję Naukową, podczas której postanowiliśmy wspólnie zastanowić się nad najlepszymi, najbardziej efektywnymi metodami sprawdzenia wiedzy i umiejętności oraz dorobku naukowego bibliotekarza.

Celem nadrzędnym konferencji była debata, czy proponowane rozwiązania prawne (w trakcie jej trwania podpisane przez Prezydenta) przyczynią się do deregulacji czy do degradacji zawodu bibliotekarza. Istotną kwestią było również wskazanie sprawdzonych oraz wypracowanie nowych działań sprzyjających wykształceniu i wzmocnieniu profesjonalnej kadry bibliotecznej, świadomej swoich praw i wartości grupy zawodowej.

W szczególności poruszono zagadnienia dotyczące:

- kształcenia akademickiego bibliotekarzy;
- losów absolwentów kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo;
- etyki zawodu bibliotekarza;
- dostępu do zawodu i awansowania bibliotekarzy w krajach europejskich;
- miejsca bibliotekarza dyplomowanego w pragmatyce zawodowej oraz prawnych uregulowań pracy bibliotekarza w różnych typach bibliotek.

O dużym zainteresowaniu tematem świadczy fakt, iż do udziału w konferencji zgłosiło się ponad 80 bibliotekarzy i pracowników naukowych z całej Polski (w tym ponad 30 dyrektorów i wicedyrektorów bibliotek). W obradach uczestniczyli również dyrektorzy większości białostockich bibliotek naukowych oraz studenci informacji naukowej i bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku.

Podczas trzydniowych obrad, odbywających się w Auditorium im. Ryszarda Kaczorowskiego, Ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie, wygłoszono 25 referatów zgrupowanych w 7 sesjach tematycznych:

- ewolucja zawodu bibliotekarza na przestrzeni dziejów;
- etyka zawodu bibliotekarza;
- kształcenie bibliotekarzy w krajach europejskich i na świecie;
- kształcenie bibliotekarzy w Polsce;
- miejsce bibliotekarzy dyplomowanych w środowisku bibliotek akademickich;
- bibliotekarz dyplomowany – aspekt prawny;
- bibliotekarz dyplomowany dziś i jutro.

Pierwszego dnia konferencji odbyły się dwie sesje.

W sesji plenarnej przedstawiono ewolucję zawodu bibliotekarza na przestrzeni dziejów. Katarzyna Zimnoch (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) omówiła ewolucję, jakiej w ciągu stuleci podlegał zawód bibliotekarza, wskazując na powiązania zadań i ról bibliotekarzy z rozwojem nauki, techniki i zmianami społecznymi. Autorka zwróciła uwagę na wyłanianie się kolejnych specjalności (bibliotekarz systemowy, bibliotekarz cyfrowy, redaktor metadanych, kataloger, indeksator, menadżer programów multimedialnych, animator kultury, infobroker) wymagających wzbogacenia warsztatu bibliotecznego i nabywania nowych umiejętności zawodowych. Przedstawione treści mogą stanowić materiał dydaktyczny dla studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Dwa pokrewne referaty w tej grupie – Agaty Samsel (Uniwersytet w Białymstoku) i Mariana Butkiewicza (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie) – miały charakter historyczny, skupiały się na rozwoju i przyszłości bibliotekarza akademickiego.

W drugiej sesji przedstawiono trzy referaty dotyczące etyki zawodowej bibliotekarzy.

Marcin Pędich (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) wskazał na związki etyki zawodu bibliotekarza z uwarunkowaniami kulturowymi. Elżbieta Kuźma (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Biblioteka Filologiczna NOVUM) poruszyła kwestię etyczności zachowań pracowników i kadry kierowniczej bibliotek. Na moralno-etycznych aspektach pracy bibliotekarza skupiły się Joanna Kępko i Iwona Ławreniuk (Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku), dokonując analizy kodeksów etyki bibliotekarskiej oraz przedstawiając wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku bibliotek białostockich.

Dwie pierwsze grupy tematyczne stanowiły niezbędne wprowadzenie do głównych zagadnień, tj. spraw związanych z przygotowaniem zawodowym i kształceniem bibliotekarzy w Polsce i za granicą oraz rolą bibliotekarza dyplomowanego w bibliotece akademickiej.

Drugi dzień konferencji obejmował 3 sesje, z których dwie pierwsze zostały poświęcone problematyce przygotowania zawodowego bibliotekarzy.

Podczas sesji pierwszej skupiono się na kształceniu bibliotekarzy w krajach europejskich i na świecie. Tematyki tej dotyczyły 4 referaty: Izabeli Nowakowskiej (Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi), Ewy Amghar (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie), Katarzyny Ślaskiej (Biblioteka Narodowa) oraz Beaty Starosty i Agnieszki Wolańskiej (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej). Na przykładzie wybranych krajów europejskich i Stanów Zjednoczonych dokonano analizy i prezentacji najczęściej wskazywanych przez pracodawców umiejętności, zasobu wiedzy oczekiwanej od kandydata do pracy w bibliotekach naukowych oraz porównania ich z profilem absolwenta studiów z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (Library and Information Science). Wskazano na rozbieżności między profilem absolwenta a oczekiwaniami rynku pracy. Porównano również programy studiów z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w wybranych krajach europejskich (Polska, Niemcy, Francja, Norwegia, Finlandia, Chorwacja, Malta) oraz w Stanach Zjednoczonych na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Problematykę przygotowania zawodowego bibliotekarza kontynuowano w kolejnej sesji dotyczącej kształcenia bibliotekarza w Polsce.

Małgorzata Janiak (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) przedstawiła zmiany w kształceniu akademickim bibliotekarzy, jakie nastąpiły po wprowadzeniu Krajowych Ram Kwalifikacji. Danuta Konieczna (Biblioteka Uniwersytecka UWM w Olsztynie) omówiła społeczne mechanizmy kształtowania się kariery bibliotekarza, m.in. w kontekście nauki o zarządzaniu zasobami ludzkimi. Rolę praktyk zawodowych, zarówno w kształceniu akademickim studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, jak również w ich dalszych losach zawodowych podkreśliły Aneta Sokół i Wisława Bertman (Biblioteka Śląska), opierając się m.in. na wynikach ankiet przeprowadzonych na macierzystej uczelni.

W sesji popołudniowej wygłoszono 5 referatów. Autorami wystąpień byli: Ewa Dąbrowska (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie), Danuta Patkaniowska (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, Marek Dubiński (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) i Ewa Parzonka (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu), Emilia Czerniejewska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu) oraz Jadwiga Wojtczak (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) wraz z Małgorzatą Świrad (Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu).

W wystąpieniach odniesiono się do miejsca bibliotekarza dyplomowanych w środowisku bibliotek akademickich. Zwrócono uwagę na rolę i znaczenie tej grupy zawodowej w opinii dyrektorów wybranych bibliotek (ankieta). Na podkreślenie zasługuje fakt, iż mimo szerokiego spektrum obowiązków i znacznie dłuższego czasu pracy – w porównaniu z innymi pracownikami naukowo-dydaktycznymi uczelni – bibliotekarze dyplomowani podejmują działalność naukową, są autorami wielu publikacji, prowadzą wieloaspektową działalność dydaktyczną.

Ostatni dzień konferencji w całości został poświęcony przyszłości bibliotekarzy dyplomowanych w kontekście aktualnych uregulowań prawnych w Polsce.

W sesji porannej wygłoszono 3 referaty. Wystąpienia Ewy Dobrzyńskiej-Lankosz (Biblioteka Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie), Marioli Antczak (Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego) oraz Violetty Perzyńskiej (Biblioteka Główna im. Jędrzeja Śniadeckiego Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie) dotyczyły prawnych aspektów funkcjonowania stanowisk bibliotekarzy dyplomowanych.

Dokonano przeglądu najważniejszych zmian proponowanych w latach 2011-2012 w prawodawstwie bibliotecznym i przedstawiono obecny status prawny bibliotekarza dyplomowanego. Projekt z dnia 6 marca 2012 r. „Ustawy o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów” (dalej zwany Projektem) wywołał dyskusję nad przyszłością rozwoju zawodowego bibliotekarzy w bibliotekach szkół wyższych. Projekt zakładał zniesienie egzaminu dla kandydatów na stanowisko bibliotekarza dyplomowanego, nie wskazywał natomiast kryteriów, jakie kandydat na to stanowisko miałby spełniać. W obliczu szumu informacyjnego, który pojawił się w wyniku proponowanych przez Projekt zmian, pojawiły się spekulacje nie tylko na temat przyszłości zawodu, ścieżki awansu bibliotekarzy, ale także etyki, w myśl której bibliotekarze powinni „kierować się dobrze rozumianymi zasadami solidarności zawodowej, dbając o pozytywny wizerunek zawodu”. Dążenia środowiska bibliotekarskiego do spójności w zakresie wyrównania szans i określenia jednolitej ścieżki awansu dla bibliotekarzy zostałyby udaremnione, gdyby Projekt wszedł w życie (niestety tak już się stało).

Rozważania ostatniej sesji konferencyjnej oscylowały wokół miejsca bibliotekarza dyplomowanego w obecnej i przyszłej pragmatyce zawodu bibliotekarskiego.

Sesję otworzył referat Scholastyki Baran (Biblioteka Uniwersytecka w Olsztynie), omawiający egzamin na bibliotekarza dyplomowanego jako jedną z form samokształcenia. Hanna Tadeusiewicz (Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego) przedstawiła ujednoczone wymogi obowiązują-

ce Komisję Egzaminacyjną powołaną przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w postępowaniu kwalifikacyjnym dla kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

W związku z perspektywą likwidacji Komisji Egzaminacyjnej zastanawiano się nad ujednoliceniem wymogów kwalifikacyjnych i przeniesieniem zasad i możliwości awansowania na bibliotekarza dyplomowanego do jednostek uczelnianych.

Artur Jazdon (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu) zaprezentował zdecydowanie osobisty punkt widzenia na temat oczekiwań dotyczących umiejętności i cech osobowościowych osoby kandydującej czy zatrudnionej na stanowisku bibliotekarza dyplomowanego we współczesnej bibliotece. Zdaniem prelegenta powinna to być osoba o szerokiej orientacji w różnorodnych aspektach współczesnego bibliotekarstwa, o wewnętrznej potrzebie ustawicznego samorozwoju, chcąc realizować hasło biblioteki jako organizacji uczącej się, umiejacą budować swój warsztat pracy. Bibliotekarz dyplomowany to również edukator, popularyzator, otwarty na współpracę z lokalnym otoczeniem. Ta wypowiedź wzbudziła duże emocje wśród uczestników konferencji.

W wystąpieniu zamykającym sesję Henryk Hollender (Uczelnia Łazarskiego w Warszawie) zaproponował powołanie niezależnego zespołu, który nadawałby swoje własne certyfikaty, nie wsparte żadną formalną regulacją. Mógłby on działać jako stowarzyszenie funkcjonujące na co dzień jako think-tank, które ogłosiłoby swoje założenia programowe i wizję doskonałości zawodowej. Proponowana Biblioteczna Komisja Certyfikacyjna powinna wyłonić się spośród osób wskazanych przez Grupę Inicjatywną na rzecz BKC. Bezinteresowność działania zapewniałaby przyszłej Komisji zasada, że członkowie Grupy Inicjatywnej nie mogą wejść do BKC i że BKC może rozszerzać swój skład dopiero po ukonstytuowaniu się i przyjęciu regulaminu przez pierwszy skład, pochodzący z nominacji Grupy Inicjatywnej.

Efekt „emocjonalnym” i podsumowaniem obrad był list skierowany do Prezydenta RP, w którym Członkowie Komitetu Naukowego Konferencji, działając z upoważnienia wszystkich jej uczestników i przedstawiając zasadne argumenty wynikające z konferencyjnych debat, zwrócili się z prośbą o rozważenie wycofania objęcia bibliotekarzy ustawą o zmianie ustaw regulujących wykonanie niektórych zawodów (projekt z 6 marca 2012 r.). List, niestety, nie przyniósł wymiernych korzyści, stał się jednak formą wyrażenia opinii i zaniepokojenia całego środowiska bibliotekarskiego zmianami wprowadzonymi w prawie bibliotecznym, po raz kolejny degradującymi elitę naszego zawodu.

Referaty wygłoszone podczas konferencji, jak i wnioski wynikające z dyskusji wyraźnie wskazują na to, że środowisko bibliotekarskie nie może być pozbawione instytucji weryfikującej wiedzę kandydata na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej. Powinno mieć swoją elitę będącą punktem odniesienia, wzorem dla studentów, pracowników naukowych i innych użytkowników zasobów bibliotecznych i informacyjnych nowoczesnych bibliotek. Chodzi także o to, by wypracować poddane kontroli społecznej mechanizmy mobilizujące do śledzenia światowych trendów w bibliotekach naukowych oraz weryfikowania najnowszej wiedzy. Nawet jeśli obecna formuła nadawania kwalifikacji bibliotekarza dyplomowanego nie spełnia oczekiwań wszystkich zainteresowanych, to jej brak spowoduje obniżenie rangi zawodu tak potrzebnego w społeczeństwie informacji i wiedzy, w którym zabraknie merytorycznych mechanizmów awansu. Dlatego też podczas konferencji zaproponowano wiele przemyślnych, możliwych do zrealizowania działań służących wykształceniu i utrzymaniu profesjonalnej kadry bibliotecznej na najwyższym poziomie.

Konferencja przyniosła wymierny plon naukowy – do druku została już przygotowana recenzowana publikacja zawierająca materiały konferencyjne, uznane przez jej uczestników za ciekawe i inspirujące. Na dzień dzisiejszy jest to pierwsza i – jak dotąd – jedyna publikacja środowiska bibliotekarskiego, w której przedstawiono wspólną, logiczną politykę kształcenia i awansowania bibliotekarzy w bi-

bliotekach naukowych. Spodziewamy się, że będzie ona przydatna bibliotekom (głównie naukowym) oraz ośrodkom kształcenia akademickiego bibliotekarzy i informatologów w całej Polsce.

Halina Brzezińska-Stec

Hanna Kościuch

Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

Tekst wpłynął do Redakcji 31 października 2013 r.